Fase 1: Stedsanalyse

Om Vikhammer

Vikhammer er et tettsted i Malvik kommune med gode turmuligheter, utsikt og nærhet til sjøen. Det ligger 13 km øst for Trondheim sentrum og 21 km sørvest for Værnes. Beliggenheten gjør plassen til et populært bosted for pendlere. Kommunen har ca. 14.000 innbyggere. Basert på tall fra SSB er det spådd en forventet befolkningsvekst i kommunen på 5,8% frem til 2030. Siden hoveddelen av befolkningen er bosatt på Vikhammer, Malvik, Hommelvik og Hundhammeren, kan det forventes at store deler vil bosette seg på Vikhammer.

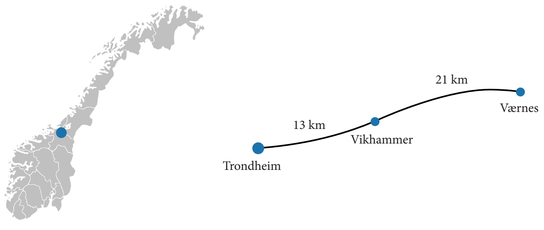

Vårt mentale Kart

Amerikaneren Kevin Lynch har utarbeidet en metode som skal vise et mentalt bilde over et sted. Den visuelle oppfatningen av stedet fremstilles på et kart som skal beskrive viktige landemerker, bevegelseslinjer, knutepunkter, grenser og områder. Vi har benyttet denne metoden i vår gruppe, og kommet frem til et samlet mentalt kart av Vikhammer.

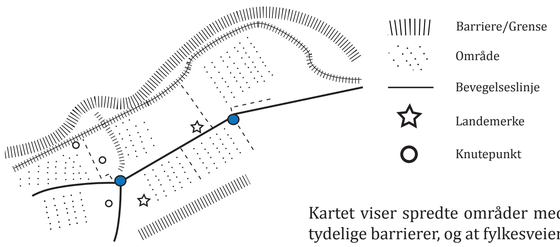

Kartet viser spredte områder med tydelige barrierer, og at fylkesveien er et utpreget element.

Vårt førsteinntrykk av stedet

Landskap

Snittet viser terrenget, bebyggelsen og hvordan de tre hovedbarrierene på Vikhammer fungerer til å avgrense områdene. Den bratte skråningen danner en naturlig landskapsvegg mellom bebyggelsen i åsen og skoleområdet. Fylkesveien fungerer som en barriere mellom landskapsveggen på den øvre siden, og bebyggelsen ned mot jernbanelinjen på den andre siden. Jernbanelinjen er en barriere som reduserer tilgjengeligheten til sjøen.

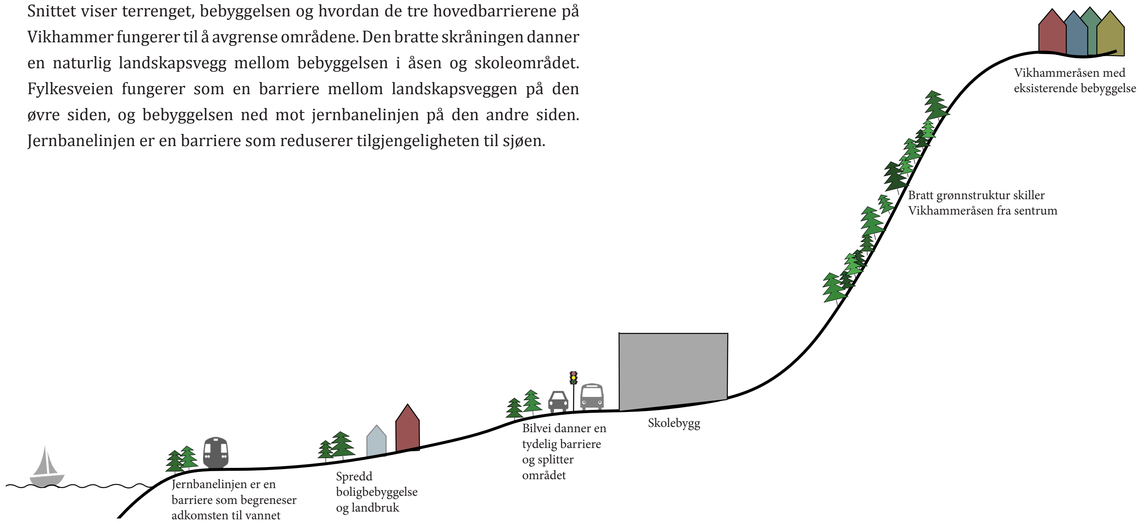

Bebyggelsesmønster

Aktivitetsområde
Området består av skoler og idrettsanretninger. De ordnede elementene er den bratte skogskråningen og fylkesveien.

Sentrumskjerne
Her finner vi næringsbygg, omsorgsboliger og det sentrale veikrysset som danner sentrum. De ordnede elementene er vei, jernbane og elv.

Boligområde
Dette er et område bestående av boliger og villabebyggelse. De ordnede elementene er veier, terreng, jernbane- og strandlinje.

Næringsområde
Dette området fremstår i dag mer eller mindre amorft. Her finnes næringsvirksomhet i form av bensinstasjon, hotell, campingplass og en bilforhandler. De ordnede elementene er veien, jordet og jernbane- og strandlinje.

Sitater

”Vikhammer skal være et sted for alle”

- Mann med hund

”Skolegården er en asfaltjungel”

- Småbarnsmor

Romdannelse

Det bratte terrenget og sjøen som omringer det flatere bebyggelsesområde definerer det som kan kalles hovedrommet. Fylkesveien som strekker seg som en åre gjennom hele hovedrommet, er en barriere som gjør at det dannes flere underordnede rom. I disse underordnede rommene finnes erindringsrom; steder vi husker i etterkant, og andre rom; som nødvendigvis ikke har en like tydelig substans.

Rompilene forteller hvilken retning rommene henvender seg og angir forventet bevegelse. I kartet henvender flere av de underordnede rommene seg nedover mot, og ut i sjøen som en følge av det bratte terrenget. Romgrensene blir i stor grad definert av veinettet, det bratte terrenget og jernbanelinjen. Jernbanelinjen langs sjøkanten gjør at sjøen blir en mindre del av hovedrommet. De underordnede rommene kommer vi til å ivareta og videreutvikle.

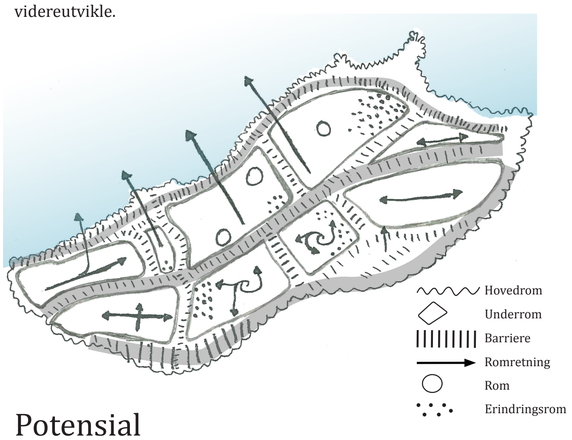

Potensial

Basert på analysen har vi bestemt oss for å ta med noen utvalgte elementer ved Vikhammer, som vi mener innehar potensiale for videreutvikling. De sentrale jordbruksarealene har potensiale for å bli attraktive boligområder, som kan fortettes for å møte den forventede befolkningsveksten. Gressbanen kan utnyttes til bolig- og sentrumsformål for å skape korte avstander mellom områdene, og dermed skape et sammenhengende og aktivt tettsted. Fylkesveien vil bli avgjørende for å koble områdene sammen. Dessuten kommer vi til å rette fokus på det potensiale som ligger i nærheten til sjø og natur. Dette kan være utgangspunkt for grønnstruktur som fører frem til naturlige møteplasser.

Fase 2: Alternativer

Alternativ 1: Nullalternativet

Nullalternativet

Dette alternativet er et tankeeksperiment. Hensikten er å lansere en teori for hvordan Vikhammer kan komme til å se ut, dersom stedsutviklingen får gå sin naturlige gang etter samme mønster som den har gjort frem til nå.

Med utgangspunkt i den eksisterende bebyggelsen er det nærliggende å tro at det vil utvikle seg en organisk veistruktur. Eneboliger med garasje og hage blir bygd på det eksisterende jordbruksarealet. Store eiendommer og god plass gjør Vikhammer til et attraktivt bosted for pendlere, både til Trondheim og Stjørdal. Fylkesveien og jernbanen vil fortsette å være store barrierer som hindrer sammenheng i romstrukturene.

Fordeler

+ Attraktivt for pendlere
+ Lave utbyggingskostnader for kommunen
+ God plass for beboerne

Ulemper

- Lav arealutnyttelse
- Usammenhengende og dårlig utnyttede grøntarealer
- Trafikkgenererende

Alternativ 2: Forstaden

Forstaden

I dette forslaget ønsker vi å utvikle en variant av et rutenett, som er et alternativ av et nytt og tettere eneboligfelt på jordbruksarealet. Dette for å lage en oversiktlig og strukturert imøtekommelse av den forventede befolkningsveksten.

Rutenettet som henvender seg parallelt med fylkesveien vil være det ordnede elementet ved oppføring av den nye bebyggelsen. Boligene vil bygges tettere for å få bedre utnyttelse av arealene. Eiendommene vil ha egne uteområder. Det vil også utvikles større felles grøntområder. En klatrepark etableres i skogen rundt gravhaugene, for å fremme aktivitet og skape interesse rundt dem. På barneskolen skal det asfalterte uteområdet erstattes med et grønt lekeområde. Dessuten skal det uforløste potensialet nede ved sjøen utnyttes, ved å etablere en brygge som gir mulighet for båtplasser, bademuligheter og stupetårn.

Fordeler

+ Høyere arealutnyttelse
+ Oversiktlig
+ Attraktivt for barnefamilier
+ God fremkommelighet med bil

Ulemper

- Trafikkgenererende
- Negativ miljøpåvirkning
- Lite tilrettelagt for myke trafikanter
- Dårlig tilbud for den eldre generasjon

Alternativ 3: Bærekraftige Vikhammer

Bærekraftige Vikhammer

Dette alternativet skal fremme bærekraft, både sosialt, økonomisk og miljømessig. Mennesket skal dominere, nye møteplasser og fellesområder blir etablert. Trafikken blant boligbebyggelsen reduseres for å gjøre gata mer attraktiv for gående og syklende. Det etableres felles underjordisk parkeringsanlegg i utkanten av boligområdet, for å gjøre gange og sykling til det enkleste valget.

Høyere tetthet i bebyggelsen vil skape mer liv. Første etasje ut mot møteplassene skal ha offentlige eller felles funksjoner. Dette vil gjøre gatebildet mer variert og gjøre den opplevde distansen kortere. Den eksisterende gården gjøres om, og brukes til barnehage og aktivitetssenter for eldre. Dette skal ha tilknytning til et nyetablert torg hvor innbyggerne kan samles.

Fordeler

+ Bærekraftig: sosialt, økonomisk og miljømessig
+ Skaper liv i boligområdene, også på dagen
+ Et mer levende sentrum
+ Gode møteplasser
+ Et rikere kultur- og aktivitetstilbud
+ Blandede funksjoner
+ Reduserer trafikken

Ulemper

- Kan virke uvant i starten
- Kan være tungvindt med så lange avstander til bilen

Vikhammer barneskole.
Dagens skolegård preges av mye asfalt. Gjøres det ikke grep, vil denne utviklingen fortsette.

Vikhammer.
Vikhammer preges av vakker natur, og har stort potensial for utvikling ned mot vannet

Vikhammeråsen.
Det nye boligområdet kan utvikles etter samme mønster som i Vikhammeråsen.

Enebolig Lundåsen, Trondheim.
Vi ser for oss slik bebyggelse på Vikhammer, eneboliger med privat parkering.

Høyt og lavt klatrepark - Tryvann, Oslo.
En klatrepark er gøy for store og små, og er en morsom måte å være i aktivitet.

Forstad i Nashville.
Eneboliger etablert tett langs en rett gate viser en typisk forstadsbebyggelse.

Hurdal Økolandsby.
Vi ser for oss en lignende stemning inne i tunene, men med høyere bebyggelse.

Tietgenkollegiet i København.
Dette er den ønskelige atmosfæren på torget, sosialisering er viktig.

Hurdal Økolandsby.
Det skal være enkelt for alle å ferdes på sykkel og til beins.

Valg av alternativ

Det viktigste for oss er å gjøre Vikhammer til et attraktiv tettsted hvor folk gjerne vil bo gjennom alle livets faser. Vi har derfor valgt å videreutvikle alternativ 3: Bærekraftige Vikhammer. Med dagens utvikling er det viktig at også store utviklingsprosjekter har bærekraft i fokus. Vi ønsker å gjøre Vikhammer til et pilotprosjekt for nye, kreative løsninger. Beliggenheten legger til rette for pendling og miljøvennlige transportmidler.

Fase 3: Planforslag

I planforslaget har vi videreutviklet konseptet om å gjøre Vikhammer til et nyurbant og bærekraftig tettsted. Vi vil fremme både sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft.

Et nytt boligområde etableres, hvor bebyggelsen består av massivtre. På bakkenivå skal det være offentlige og fellesfunksjoner ut mot møteplassene. Øvrige etasjer skal bestå av boliger. Dette kan være funksjoner som felles verksted, selskapslokaler, samt lokaler for gründere som innbyggerne kan benytte. Ved å legge disse funksjonene mot møteplassene føles områdene mer tilgjengelig for alle.

Byggningene danner "tun" som skaper et mer skjermet uteområde felles for beboerne i de enkelte tun. Bebyggelsen er plassert relativt tett for å skape kontrast til de mer åpne grøntområdene, samt for å forsterke inntrykket av fjorden. Det er etablert tydelige akser fra åsen og ned mot fjorden, dette for å øke tilgjengeligheten. Den grønne strukturen binder hele området, fjorden og Vikhammeråsen sammen.

Ved å plassere felles underjordisk parkering i utkanten av det nyetablerte området skal biltrafikken reduseres blant boligene. Dette skal gjøre gange og sykling til det enkleste valget, noe som vil føre til mer liv i gatene og forbedre folkehelsen ved å oppfordre til mer aktivitet, samt reduksjon av miljøskadelige stoffer.

Som en følge av at bilen blir mindre fremtredende, skal det lages et bilkollektiv som beboerne kan benytte seg av. På denne måten slipper beboere, som ikke benytter bilen så mye, å eie egen bil, og dermed reduseres utgifter i forbindelse med dette. Fylkesvegen blir lagt om og legges langs foten av åsen for å redusere gjennomgangstrafikken i det sentrale området. Kollektivtrafikk vil fortsette å kjøre langs den eksisterende traseen, men her vil det først og fremst etableres gang og sykkelveier.

Det etableres et aktivitetsområde ved den nåværende campingplassen, med klatrepark mellom trærne for å gjøre det spennende å være ute i naturen. Dette bidrar også til å underbygge de eksisterende kvalitetene på stedet. Aksene som peker ned mot fjorden ender opp i en promenade som på sikt etableres langs sjøkanten. Her vil det være mulighet for å drive med vannrelaterte aktiviteter. Jernbanen legges om og en ny tursti i forlengelse av Ladestien vil erstatte togskinnene.

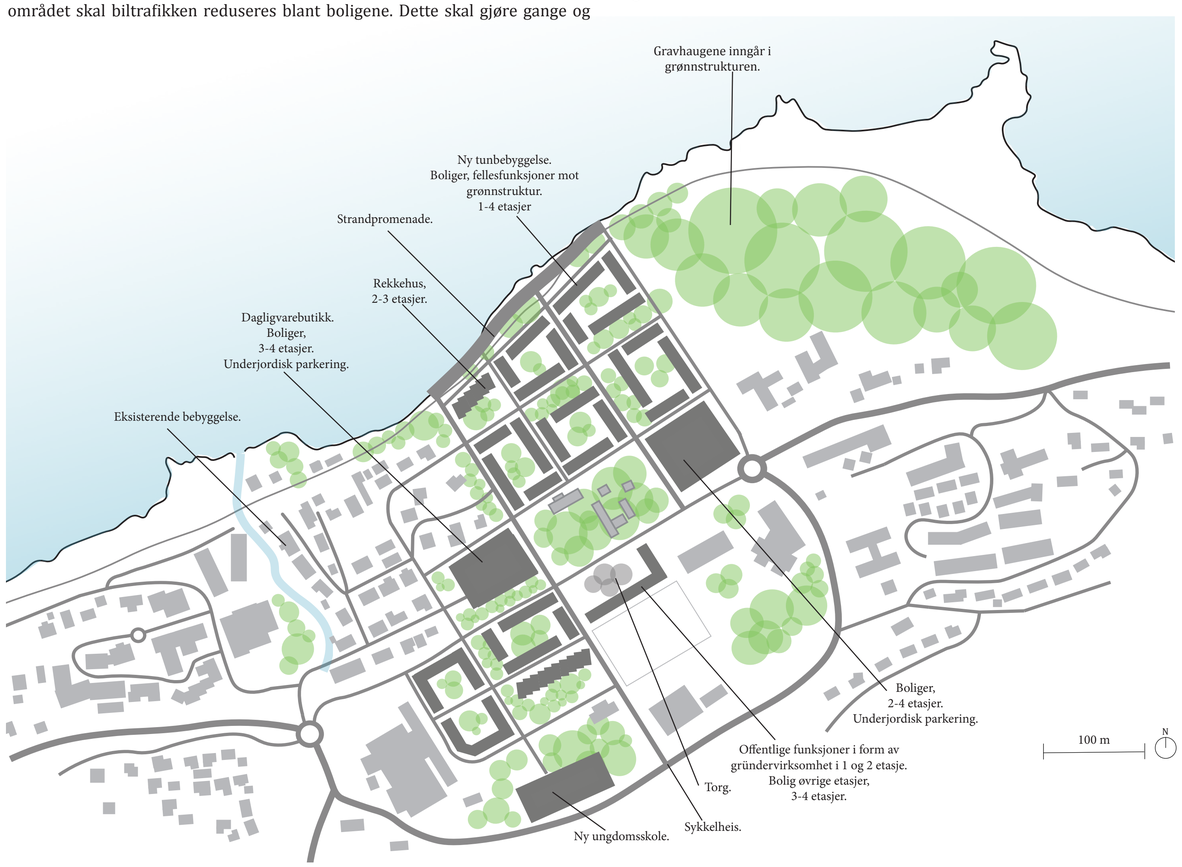

City of Kiruna, Sverige.
På vinterstid kan grønnstrukturene brukes til vinteraktiviteter.

Promenade, Skansen, Trondheim.
Promenaden langs sjøen skal inneholde aktiviteter av ulike arter og styrke tilhørigheten til fjorden.

Furuset, Oslo.
Tunbebyggelse med trygge uterom vil være med på å styrke samholdet mellom beboerne.

Helgøya klatrepark, Hedmark.
Klatreparken tar i bruk og forsterker eksisterende kvaliteter på Vikhammer, og setter fokus på gravhaugene.

Grønnstruktur

Sammenhengende grønnstruktur følger bevegelseslinjene. Her er det mulighet til å gå i grønne omgivelser hele veien gjennom det nye boligområdet. Den grønne strukturen binder Vikhammeråsen, fjorden og det nyetablerte området sammen. Ønsket er at dette skal gjøre det lukrativt å gå eller sykle, samt skape møteplasser innimellom bebyggelsen. På denne måten kan tettheten øke uten at det går på bekostning av tilgjengeligheten til friarealer.

Bevegelsesmønster

Nyetablerte bevegelseslinjer skal fremme bevegelse og fremkommelighet for gående og syklende til møteplasser i sentrumskjernen, boligområdet og ned til sjøen. Nærheten mellom ny gang- og sykkelvei, barnehage, eldresenter og boligområde skal dessuten fungere til å knytte de ulike områdene sammen, og skape naturlig aktivitet for alle aldersgrupper. Underjordisk parkering er lagt til utkanten av boligområdet for å redusere biltrafikk blant boligbebyggelsen.

Tidslinje

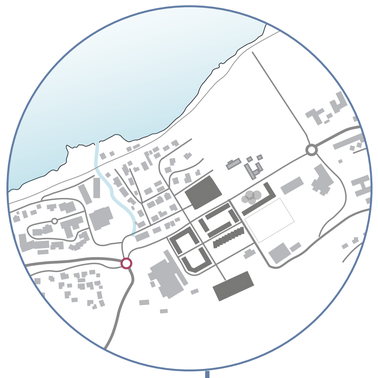

Kort sikt — Ca. 10 år

På kort sikt skal en ny ungdomsskole erstatte den eksisterende. Underjordisk parkeringskjeller skal redusere parkering på bakkenivå. Det skal bygges tunbebyggelse og torg på østsiden av nåværende fylkesvei, som skal etableres for å møte behovet for boliger, og skape et tydelig og nytt sentrum. Ny vei for myke trafikanter skal påbegynnes.

Lang sikt — Ca. 30 år

Etter at sentrumsområdet er utviklet, og fylkesveien flyttet, unngås gjennomgangstrafikk gjennom området. Nytt boligområde, brygge- og strandområde er etablert. Jernbanelinjen er blitt til en tursti i forlengelse av Ladestien. Samtidig er en sykkelheis fra åsen ned til skoleområdet opparbeidet for å knytte åsen bedre sammen med sentrumsområdet.

Oppsummering

I planforslaget har vi rettet et stort fokus på å utforme et bærekraftig Vikhammer gjennom korte avstander, fortetting, grønt miljø, aktivitet og solidaritet. For å kunne realisere disse kvalitetene må det oppføres ny bebyggelse, og gjøres tiltak, både på bebygd og ubebygd grunn. Den ubebygde grunnen er både sentrumsnær og dyrket mark, og det er derfor viktig for oss at det bygges med relativt høy tetthet for best mulig utnyttelse av arealet. I neste fase kommer vi til å detaljere det nye sentrum, med vekt på torget og den transformerte gårdsbebyggelsen. Dette kommer til å bli et viktig og avgjørende område for økt aktivitet og samhold på Vikhammer.

Fase 4: Detaljering

Det detaljerte området

Vi har valgt å detaljere området rundt den eksisterende gården i sammenheng med det nye torget. Den gamle fylkesvegen er nå omgjort til gang- og sykkeltrase, i tillegg kjører også kollektivtransporten her. Dette blir et nytt og viktig knutepunkt.

Gården gjøres om til barnehage og aktivitetssenter for eldre med tilhørende uteområde. Når en samlokaliserer barn og eldre kan ressurser utveksles på tvers av generasjoner. Ved å legge barnehagen i forbindelse med kollektivknutepunktet slipper foreldre som jobber utenfor Vikhammer å bruke bilen når de skal hente barna etter jobb. Området ligger også i direkte tilknytning til torget som er lagt i krysningspunktet mellom to hovedakser.

Bebyggelsen som avgrenser torget består av gründerlokaler i tillegg til mer publikumsrettet program som for eksempel café og galleri. Den øverste etasjen består av boliger. På torget foran bebyggelsen legges det opp til uteservering og god plass til store forsamlinger. Et perfekt sted å samles i festlige sammenhenger.

Poznań, Polen.

Torget
En møteplass for befolkningen. Torget har gode solforhold hele dagen og dette gjør det egnet for uteservering i det lune hjørnet av bebyggelsen, og forsamlingsplass til større arrangementer. Belysning på torgplassen og leilighetene i tredje etasje skal sammen gjøre at folk føler seg trygge ved ferdsel på kveldstid.

Cicignons plass

Vannspeil og belysning
Et vannspeil på torget er med på å møblere plassen og kan brukes som skøytebane om vinteren. Skøytebanen vil kunne samle befolkningen og skape et samhold på tvers av aldersgruppene.
God belysning er viktig for å gjøre stedet brukervennlig også i mørke tider.

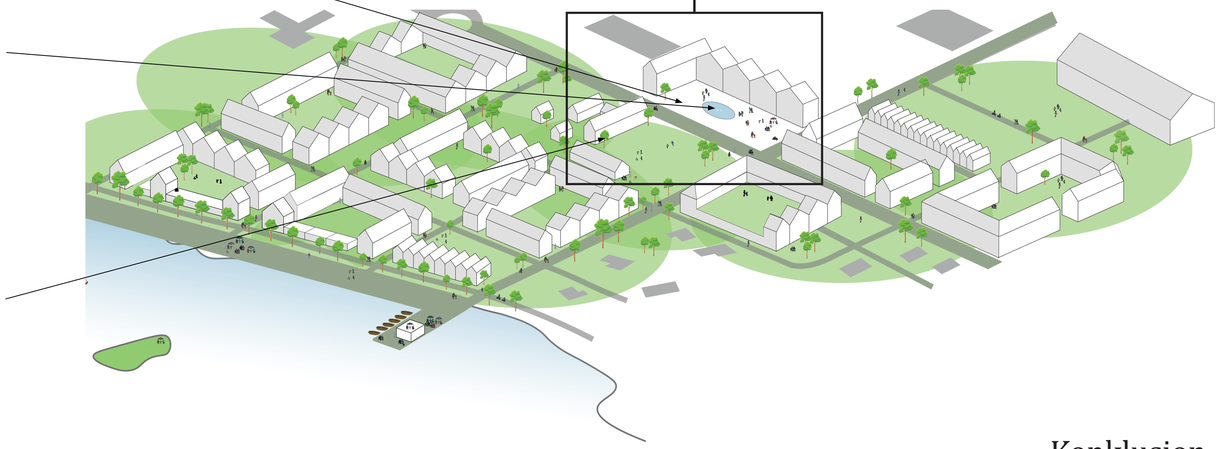

København, Danmark.

Barnehage og aktivitetssenter
Samlokalisering av barnehage og akitivitetssenter for eldre er med på å knytte bånd på tvers av generasjoner. Det bidrar også til å øke den sosiale bærekraften på Vikhammer. Vi har mye å lære av hverandre!

Svartlamoen, Trondheim.

Materialbruk
Den nye bebyggelsen skal bygges i massivtre. Det er miljøvennlig og i tillegg ønsker vi å knytte materialbruken opp mot byggetradisjonen på Vikhammer og i Norge for øvrig.

Gress, asfalt, heller.

Belegg på bakken
Gress og grøntarealer vil prege området. Kollektivtraseen kombinert med gang og sykkelvei vil fortsatt være belagt av asfalt for å sikre god fremkommelighet. Torget er belagt med steinheller.

Bryggerekka, Trondheim.

Fargebruk
Fasadene er stykket opp i flere deler for å skape variasjon langs gatene. Inspirasjon er hentet fra bryggerekka i Trondheim. Vi ønsker at byggene skal fargesettes ut ifra en fargepalett basert på farger som allerede finnes på Vikhammer, for å kunne gi byggene et helhetlig bilde. På denne måten kan det nye knyttes til det eksisterende.

Arendal.

Skiløype
På vinterstid kan det tråkkes opp skiløyper i den sammenhengende grønnstrukturen. Dette vil være gøy for folk i alle aldre. Hva med å arrangere barneskirenn i hagen?

City of Kiruna, Sverige.

Mellom husene
På grunn av lite biltrafikk kan området rundt bebyggelsen benyttes til ulike aktiviteter. Det skal være trygt å slippe barna ut av huset. Alt grøntområdet vil bidra til å skape en nærhet til naturen.

Snittet viser det nyetablerte området.

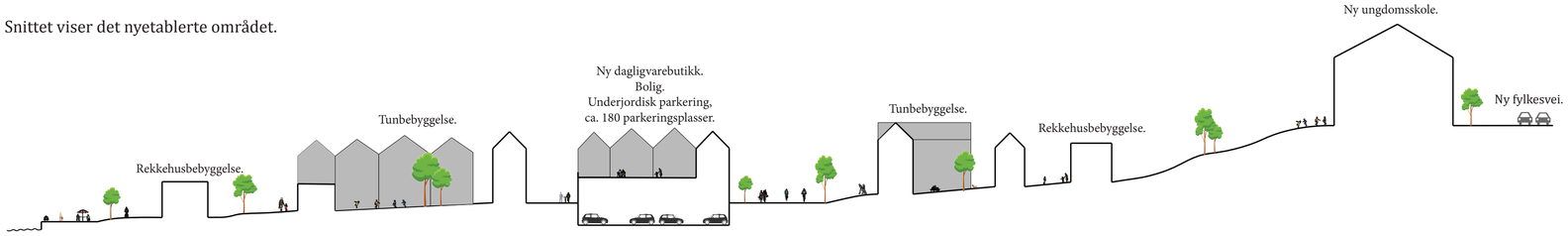

Konklusjon

I dette prosjektet har vi utarbeidet et konsept med bakgrunn i det potensiale vi fant under stedsanalysen. Gjennom å utforme et bærekraftig Vikhammer har den forventede befolkningsveksten blitt møtt ved fortetting og et mer aktivt sentrum. Vi antar at planforslaget kan bli møtt med skepsis, men anser det som en nødvendighet å tenke nytt i forbindelse med utformingen av nye tettsteder i Norge. Vi tror Vikhammer kan bli en god pilot for dette. Det er viktig at konsepter for utvikling inneholder mer enn kun det fysiske med planleggingen, men også sosiale og menneskelige aspekter.

Dersom vi skulle jobbet videre med prosjektet hadde vi sett nærmere på hvilke tiltak som kan fremme både den sosiale, miljømessige og økonomiske bærekraften på Vikhammer enda mer. Vi ville også studert den nye bebyggelsen nærmere, samt utforming av det nye torget.